

Bodens kommun
kommunen@boden.se

2024-05-06
Dnr 2023:4186

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
extra studietid på mellanstadiet vid Harads
skola i Bodens kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av skolors arbete med extra studietid på mellan- och högstadiet. Granskningen vid Harads skola i Bodens kommun omfattar verksamheten i mellanstadiet.

Granskningen utgår från två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger rektor förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?
2. I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen av området, vilka beskrivs i bilaga 2. I den bilagan finns också en beskrivning av hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje delområde bedöms om skolenhetens arbete uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och beskriver inom vilka områden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning anger Skolinspektionen inte några utvecklingsområden, men kan lämna framtåsyftande kommentarer. Någon redovisning begärs då inte.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Harads skola i följande utsträckning:

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Rektorn ger i flera delar förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Rektorn behöver bemanna den extra studietiden utifrån identifierade behov hos eleverna.

Undervisningens genomförande

Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att gemensamt informera och uppmuntra eleverna, utifrån deras olika behov, till att delta i den extra studietiden.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 1 november 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:4186) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Det här området handlar om hur rektorn kommunicerar med skolans personal om den extra studietiden och om hur rektorn bemannar den extra studietiden efter elevernas behov. Det innefattar också ifall rektorn ger förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn ger i flera delar förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som

motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Rektorns kommunikation om den extra studietiden

Granskningen visar att rektorn tydligt kommunicerar med lärare och annan berörd personal om att de ska informera om och uppmuntra alla elever på skolan att delta i den extra studietiden. Av intervju med rektorn och lärare framgår att rektorn återkommande muntligt har informerat lärarna om den extra studietiden. Den information rektorn gett personalen är att det ska ges två timmar varje vecka och att det är ordinarie lärare som ansvarar för att ta fram material till eleverna. Av intervju med lärare framgår att de är väl införstådda med den extra studietidens syfte och mål. Vidare uppger rektorn att hen även har informerat vårdnadshavare på föräldramöten om den extra studietiden.

Rektorn har också kommunicerat till lärarna och annan berörd personal att de bör uppmuntra elever som har stora behov av den extra studietiden till att delta, och att dessa behov kan se olika ut. Lärarna uppger att det har varit en kontinuerlig dialog mellan lärare och rektor om syftet med den extra studietiden och hur den ska genomföras. "Läxhjälp" för skolenhetens elever har funnits tidigare, men lärarna uppger i intervjun att det har kommunicerats från rektorn att den extra studietiden inte bara är för elever som behöver extra stöd för att nå målen, utan också för de som vill ha utmaningar och fördjupning. Det kan vara ambitiösa elever som vill lära sig mer, och inte har möjlighet att få hjälp kring det hemma, uppger rektorn. Rektor uppger dock att det främst är de elever som behöver mer tid för att klara av att nå kunskapsmålen som de uppmuntrar att särskilt att gå på den extra studietiden

Rektorn har gett riktlinjer för den extra studietidens innehåll samt hur den ska bedrivas. Det framgår av intervjuer med rektorn och lärarna att rektorn har klargjort att det är ordinarie lärare som tillsammans med eleverna planerar och följer upp det eleverna arbetar med under den extra studietiden. Rutinen som förmedlats är att det är ordinarie lärare som ansvarar för att ta fram material till eleverna. Eleverna får med sig uppgifter från lärarna till den extra studietiden utifrån sina behov. Även specialpedagogen kan ge material till eleverna. Rektor har, vilket framgår av intervjun med rektor och lärare, förmedlat att det är den ordinarie lärares ansvar att eleverna har med sig rätt material till den extra studietiden.

Rektorns bemanning av den extra studietiden

Granskningen visar att den extra studietiden leds av personer anställda som lärare men att bemanningen av den extra studietiden främst styrs av vilken personal som har utrymme i sin tjänst snarare än elevernas behov. Av intervju med rektorn fram-

går att rektorn har god kännedom om elevernas behov. Rektorn följer återkommande upp elevernas måluppfyllelse samt stödbehov. I detta arbete deltar såväl lärare som representanter för elevhälsan. Dock visar granskningen att elevernas måluppfyllelse eller behov av lärarstöd inte styr bemanningen av den extra studietiden. Lärarna uppger i intervjun att bemanningen av den extra studietiden styrs av vilken personal som har utrymme i sin tjänst. Vidare uppger lärarna att eleverna kan få hjälp med nästan alla ämnen under den extra studietiden, men det kan vara svårt att få hjälp med praktiska ämnen som slöjd och idrott och hälsa. Ingen elev har dock ännu begärt hjälp med dessa ämnen, uppger lärarna. Lärarna uppger vidare att de med nuvarande bemanning kan tillgodose elevernas olika behov av lärarstöd under den extra studietiden. Av intervju med lärarna framgår dock att det förekommer att elever har uppgifter som läraren inte kan hjälpa dem med på den extra studietiden. Dock säkerställer läraren alltid att eleven får den hjälp hen behöver vid ett annat tillfälle.

Förutsättningar för planering och uppföljning av extra studietid

Rektorn ger i viss mån förutsättningar för lärares planering och uppföljning av den extra studietiden. Av intervju med lärarna framgår att det inte närmare har tydliggjorts från rektorn hur gemensam planering eller uppföljning av den extra studietiden ska gå till. Lärarna uppger dock att det finns gemensam planeringstid för att diskutera och planera arbetet kring den extra studietiden på ett relevant sätt. Vidare framgår det att lärarna har en gemensam skolkonferens varje vecka och arbetsplatsträff en gång i månaden där det förekommer diskussioner kring elevernas behov kopplat till den extra studietiden. Det framgår också i intervjun att lärarna har dagliga morgonmöten där de pratar om den extra studietiden. Läraren som ansvarar för den extra studietiden på måndagar berättar exempelvis alltid för de andra lärarna hur arbetet har gått på den korta avstämning som sker tisdag morgon. Det finns även, uppger lärarna, en struktur för uppföljning av den extra studietiden på övergripande nivå, där resultat analyseras för att identifiera eventuella behov eller förbättringsområden, uppger lärarna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Rektorn behöver bemanna den extra studietiden utifrån identifierade behov hos eleverna.

Skolinspektionens granskning visar att bemanningen av den extra studietiden utgår ifrån vilka lärare som har tid till förfogande i sin tjänst utan att ta hänsyn till elevernas behov.

För att den extra studietiden ska ha en hög kvalitet är det viktigt att rektorn och arbetslagen bemannar den extra studietiden utifrån de behov som identifierats vid uppföljningen av elevernas utbildning såsom elevernas kunskapsresultat. Det kan exempelvis handla om att bemanna med lärare som är behöriga i de ämnen där elever har störst behov av att utveckla sina kunskaper. Det behöver dock inte alltid handla om ämnen där elevers kunskapsresultat är lägre. Syftet med den extra studietiden är att oavsett elevernas kunskapsnivå skapa bättre förutsättningar för elever att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn vid bemanningen av undervisningen i form av extra studietid i större utsträckning utgår från de behov som identifierats vid uppföljningen av skolenhetens kunskapsresultat.

Undervisningens genomförande

Det här området rör undervisningens genomförande inom den extra studietiden. Med genomförande avses i detta sammanhang planering, genomförande och uppföljning av den extra studietiden.

Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Lärares information och uppmuntran om att delta i den extra studietiden

Elevernas klasslärare informerar och uppmuntrar till viss del eleverna utifrån deras olika behov att delta i den extra studietiden, dock saknas ett gemensamt arbete kring att informera och uppmuntra eleverna att delta i den extra studietiden.

Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att klasslärarna dagligen informerar eleverna att delta i extra studietid och information om den extra studietiden ges även på föräldramöten, i veckobrev och på utvecklingssamtalen. Av informationen till eleverna framgår att eleverna exempelvis kan arbeta med läxor på den extra studietiden eller träna extra på något, men att det även ges möjlighet för elever att fördjupa sig i ämnen och på sätt få möjlighet att förbättra sina betyg. Lärarna riktar informationen till alla elever. Enligt eleverna är det bara klasslärarna som påminner om den extra studietiden även om det förekommer att den läraren som ansvarar för den extra studietiden ibland frågar eleverna om de ska komma. Eleverna uppger att de inte fått tillräckligt med information om varför de ska delta, om vilka uppgifter som kan göras under denna tid och de upplever att fokus ligger mer på att göra läxor än att fördjupa sig i ämnen eller göra något intressant och roligt. Vidare uppger lärarna att de på olika sätt försöker att uppmuntra eleverna och skapa en trevlig atmosfär på studietiden där eleverna kan få hjälp och göra sina uppgifter. Genom att kalla det för "studiestuga" och betona att det kan vara en trivsamt stund för eleverna att arbeta, hoppas de att fler elever ska känna sig motiverade att

delta. Även om studietiden är öppen för alla, rekommenderar lärarna vissa elever att delta mer aktivt, beroende på deras individuella behov. Klasslärarna uppger de på utvecklingssamtalen särskilt uppmuntrar en del elever att delta i den extra studietiden. Tack vare deras rekommendationer har vissa elever börjat delta mer regelbundet, uppger lärarna. Vidare uppger lärarna som ansvarar för den extra studietiden att de inte uppfattat att det är deras uppgift att också uppmuntra eleverna att delta. Av intervju med elever framgår att de upplever att de inte uppmuntras tillräckligt av lärarna att delta i studietiden. Enligt informationsinhämtningen och intervjuerna är det cirka 10 procent av eleverna som deltar på den extra studietiden. Dock kommer det inte några elever alls på studiepasset på fredagar. Lärarna uppger att de försöker att uppmuntra eleverna att delta även på fredagar, men hittills utan framgång. Skolskjutsen begränsar elevers möjligheter att delta i den extra studietiden, trots försök från rektorn att justera elevernas scheman.

Lärares planering av den extra studietiden

Granskningen visar att elevernas ordinarie lärare i vissa fall planerar vad eleverna ska arbeta med på den extra studietiden. Det framgår av samtliga intervjuer att det varierar vem som planerar vad eleverna ska göra på den extra studietiden. För vissa elever som lärarna har överenskommer med planerar lärarna specifika uppgifter att arbeta med men generellt sett är det eleverna själva som tar med sig sina egna uppgifter och vet vad de behöver göra under studietiden. Eleverna uppger att lärarna inte brukar säga vad eleverna ska prioritera att arbeta med på den extra studietiden. Om eleverna ska arbeta med något speciellt förväntar sig lärarna som ansvarar på den extra studietiden att eleverna har med sig relevant materiel när de kommer, men det förekommer att den ordinarie läraren berättar för lärarna på den extra studietiden att en viss elev ska arbeta med en viss uppgift. Vidare framgår det av intervjun med rektorn och lärarna att eftersom läraren som ansvarar på den extra studietiden vanligtvis är delaktig i den ordinarie undervisningen vet hen vad eleverna arbetar med och känner således till ofta på förhand vad eleverna ska arbeta med och hur.

Genomförande av extra studietid

Elever som deltar i den extra studietiden ges i viss mån ett aktivt lärarstöd. Av intervjuer med rektorn, lärarna och eleverna framgår det att det är främst läxor i svenska, engelska och matematik som eleverna arbetar med på den extra studietiden. Det förekommer även att elever arbetar inför prov i samhälls- eller naturorienterande ämnen. Rektorn uppger att eleverna kan få hjälp i alla ämnen. Om läraren på den extra studietiden skulle uppleva att hen inte klarar av att i stunden hjälpa en elev så ser hen till att ta reda på det till nästa gång. Vidare framgår det av intervjuerna med rektorn och lärarna att eleverna i normalfallet inte kan arbeta med praktiska ämnen på den extra studietiden. I de fall det funnits behov har skolan löst det på annat vis, exempelvis gällande simning i idrott och hälsa. Av Skolinspektionens observation framkommer att läraren uppmärksammar eleverna på

olika sätt och ser till att eleverna arbetar med sina uppgifter. Läraren är under den extra studietiden observant och ger elever stöd som utgår från deras individuella behov och önskemål. Eleverna uppger dock att alla vill ha hjälp på den extra studietiden och när det är många som behöver hjälp kan de vara svårt att tillgodose alla behov. Vidare säger eleverna att läraren som bemannar den extra studietiden nästan alltid kan ge dem de stöd de behöver.

Lärares uppföljning av den extra studietiden

Av granskningen framgår att elevens ordinarie lärare följer upp elevens arbete på den extra studietiden. Det framgår i intervjuerna med lärarna och rektorn att läraren på den extra studietiden brukar återkoppla till ordinarie lärare men det finns inte någon gemensam rutin för detta. Det framgår av intervjun med lärarna att lärarna pratar regelbundet om eleverna med varandra och klasslärarna pratar vanligtvis med den lärare som ansvarar för studietiden för att få en uppfattning om hur eleverna har presterat. De förekommer att de går igenom varje elev individuellt för att diskutera hur det har gått för dem och vilka utmaningar de har stött på. Uppföljningen och återkopplingen sker vanligtvis dagen efter den extra studietiden. Det framgår också i intervjun med lärarna att om den ordinarie läraren på förhand pratat med läraren på den extra studietiden om att en viss elev ska göra en viss uppgift så återkopplar läraren på den extra studietiden kring hur arbetet gått. Granskningen visar vidare att det till viss del förekommer att ordinarie lärare följer upp tillsammans med eleven vad hen arbetat med under den extra studietiden och lärarna säger att eleverna brukar dela med sig av sina egna upplevelser under studietiden till lärarna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att gemensamt informera och uppmuntra eleverna, utifrån deras olika behov, till att delta i den extra studietiden.

Granskningen visar att lärarna informerar och till viss del uppmuntrar eleverna om möjligheten att ta del av den extra studietiden men att det inte finns ett gemensamt arbete kring att informera och uppmuntra eleverna att delta i den extra studietiden. Till exempel informeras och uppmuntras elever att ta del av den extra studietiden endast av sina egna klasslärare och inte av andra lärare på skolan.

För att den extra studietiden ska hålla hög kvalitet behöver alla lärare, oavsett vilket ämne de undervisar i, motivera och uppmuntra elever att delta i den extra

studietiden. Det är också viktigt att lärarna genom att tydligt förmedla syfte och mål med den extra studietiden utifrån olika elevgruppers behov skapar en positiv inställning till att delta i den extra studietiden. Att uppmuntra till deltagande är en viktig del i skolans arbete med den extra studietiden, och att förmedla att den extra studietiden kan bidra till att alla elever, oavsett kunskapsnivå, utvecklas så långt möjligt.¹

Skolinspektionen rekommenderar därför lärarna att utveckla gemensamma arbetssätt för att informera och uppmuntra elever till att delta i den extra studietiden. Lärarna bör informera alla elever om den extra studietiden och uppmuntra elever utifrån deras olika behov att delta. Det handlar exempelvis om att stärka elevernas intresse för den extra studietiden och att uppmuntra både elever som riskerar att inte nå betygskriterierna men också elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

På Skolinspektionens vägnar

X Tobias Thorén

Signerat av: Tobias Thorén

X Ola Cederblad

Föredragande
Signerat av: Ola Cederblad

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även Maja Beckman deltagit.

¹ Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 19.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Besöket i Harads skola genomfördes den 18–19 mars 2024. Ansvariga utredare var Ola Cederblad och Maria Lundström.

Vid Harads skola bedrivs utbildning i förskoleklass och i grundskolans årskurser 1–6. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök hade skolenheten cirka 60 elever.

Granskningen omfattar grundskolans årskurser 4–6, som omfattade 30 elever när skolan besöktes. Skolenheten leds av en rektor som ansvarar för Harads skola samt en annan enhet. På skolenheten är en biträdande rektor operativt ansvarig.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med elevernas ordinarie lärare.
- En gruppintervju med lärare som ansvarar för genomförande av den extra studietiden.
- Två gruppintervjuer med elever.
- En intervju med rektorn och biträdande rektorn.
- En observation av undervisningen vid extra studietid.
- Insända dokument och skriftliga svar på frågor från rektorn

Innan beslut har fattats har underlaget kommunicerats med huvudmannen.

Bedömningsområden

Bedömningarna görs i relation till kvalitetskriterier som Skolinspektionen tagit fram inom ramen för granskningen.

Inom respektive område granskas skolenhetens arbete inom följande delar:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger rektorn förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Rektorns kommunikation om den extra studietiden.
- Rektorns bemanning av den extra studietiden.
- Förutsättningar som rektorn ger för planering och uppföljning.

Frågeställning 2: I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Lärarnas information och uppmuntran till elever om att delta i den extra studietiden.
- Lärarnas planering av den extra studietiden.
- Genomförande av den extra studietiden.
- Lärarnas uppföljning av den extra studietiden.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/arbetet-med-extra-anpassningar-och-sarskilt-stod-under-elevernas-hela-dag-i-skolan-och-i-fritidshemmet/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1 och 2

10 kap. 5 a § skollagen (2010:800)

Elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §. *Lag (2022:730).*

Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*

Av propositionen framgår bland annat att den extra studietiden ska ge elever möjlighet att få stöd i skolarbetet. Det kan handla om hjälp med läxor men även annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid. Den extra studietiden riktar sig till alla elever, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling. Den extra studietiden ska ge elever möjlighet att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.

Vidare framgår att den extra studietiden ska vara undervisning inom grundskolan. Lärare ska ansvara för och leda den extra studietiden men även annan lämplig personal kan medverka. Rektorn ansvarar för organiseringen av den extra studietiden på respektive skolenhet. Huvudmannen har det övergripande ansvaret för att den extra studietiden anordnas samt närmare definierar verksamhetens innehåll. Huvudmän ska få anordna extra studietid genom fjärrundervisning under samma förutsättningar som för övrig fjärrundervisning i grundskolan.²

² Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 12-20.